

टी.बी. बुलेटीन

नेपाल क्षयरोग निवारण संस्था

वर्ष २०

२०८२

चौमासिक अंक २

जिल्ला प्रतिनिधिहरूको गोष्ठी

क) पहिलो सत्र (उद्घाटन)

२०८२ असोज २८ गते नेपाल क्षयरोग निवारण संस्था केन्द्रको आयोजनामा केन्द्रीय कार्यालय कालिमाटी काठमाडौँमा गण्डकी, लुम्बिनी, कर्णाली, सुदूरपश्चिम र मिति २०८२ आषाढ ६ गते सुनसरीमा उपस्थित नभएका बागमती प्रदेशका चितवन, ललितपुर र काभ्रे जिल्ला शाखाका प्रतिनिधिहरूको उपस्थितिमा अध्यक्ष श्री देवेन्द्र बहादुर प्रधानज्यूको अध्यक्षतामा गोष्ठी सम्पन्न भएको छ । अध्यक्ष श्री देवेन्द्रबहादुर प्रधान ज्यूले पानसमा दीप प्रज्वलन गरी गोष्ठीको उद्घाटन गर्नु भएको थियो । उपाध्यक्ष सुश्री शोभा शाक्यज्यूले स्वागत मन्तव्य राख्नु भएको थियो भने कोषाध्यक्ष श्री राजकिशोर प्रसाद यादवज्यूले संस्थाको आर्थिक गतिविधि र अवस्थाबारे मन्तव्य दिनु भएको थियो ।

ख) दोस्रो सत्र (प्रस्तुति समूहगत छलफल र समापन)

महासचिव श्री श्याम कुमार श्रेष्ठ ज्यूले संगठनको स्थायित्व शाखाको सक्रियता र शाखाले पालना गर्नुपर्ने दायित्व र संस्थाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमिबारे कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । उक्त कार्यपत्रबारे शाखाका प्रतिनिधिहरूले राख्नुभएका जिज्ञासाहरूको अध्यक्ष र महासचिवज्यूले जवाफ दिनुको साथै संस्थाको विधान संशोधन गर्न आवश्यक रहेकोले प्रतिनिधिहरूले विधानमा केही संशोधन गर्नुपर्ने भएमा सम्बन्धित जिल्ला शाखाहरूमा छलफल गरी १ महिना भित्र केन्द्रमा पठाउनु हुन महासचिव श्री श्याम कुमार श्रेष्ठज्यूले प्रतिनिधिहरूलाई

अनुरोध गर्नुभयो ।

केन्द्रीय सदस्य डा.सागर कुमार राजभण्डारीज्यूले क्षयरोग किटाणुको परिचय र नेपालमा क्षयरोगको वर्तमान अवस्था र संस्थाले क्षयरोग निवारण र नियन्त्रणको लागि गर्दै आइरहेको कार्यक्रमहरू र शाखाले आफ्नो जिल्लामा गर्नु पर्ने कार्यक्रमहरू बारेमा प्रकाश पार्नु भएको थियो । गोष्ठीको सहभागीहरूले राख्नु भएका जिज्ञासाको डा.सागर कुमार राजभण्डारीले जवाफ दिनुभएको थियो ।

सहभागीहरूलाई दुई समूहमा विभाजन गरी समूहगत छलफल गरिएको थियो र समूहबाट आएको सुभावहरूलाई प्रस्तुत गरिएको थियो ।

क्रमशः पेज ३ ➡

ग्लोबल फण्ड कन्ट्री नेपाल टिमबाट संस्थाको अवलोकन

मिति २०८२ श्रावण २९ गते ग्लोबल फण्ड कन्ट्री नेपाल टिम बाट संस्थाको अवलोकन भ्रमण गरिएको थियो । उक्त टिममा स्टेफन स्तोभेनिक, पमेलालियला, क्रिएरा वेल्डेसोलो र एलएफए (LFA) का मदन शर्माले संस्थाको अस्पताल, ओ.पि.डि.टि.वि ल्याव, डि.आर होस्टेल, जनरल ल्याव र एकसरे शाखाको निरीक्षण गर्नु भएको थियो । भ्रमणको क्रममा ग्लोबल फण्ड कार्यक्रमको पछिल्लो गतिविधिबारे छलफल गरिएको थियो । उक्त छलफलमा संस्थाका अध्यक्ष श्री देवेन्द्र बहादुर प्रधानले ग्लोबल फण्ड कार्यक्रमको सहयोगबाट क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रममा सहयोग पुगेको साथै कार्यक्रमबाट आइरहेको बजेट तथा जनशक्ति कटौतीबारे जिज्ञासा राख्नु भएको थियो ।

क्षयरोग मुक्त समाजको परिकल्पना

क्षयरोग (टि.बि) आजको आधुनिक स्वास्थ्य प्रणालीको लागि अपमानजनक चुनौती जस्तै बनेको छ । औषधी, जनचेतना र विज्ञापनको प्रगति हुदै जादा पनि लाखौं मानिसहरू यस रोगबाट पिडित छन् । नेपाल जस्तो विकाशोन्मुख देशमा क्षयरोग संक्रमण गरिबी, कुपोषण, भिडभाड, जनचेतनाको कमि र स्वास्थ्य सेवा सम्म पहुँच नपुग्ने अवस्था, संग गहिरो गरी गाँजिएको वास्तविकतालाई स्विकार गर्नु पर्छ । यस्ता चुनौति बीच पनि "क्षयरोग मुक्त समाजको परिकल्पना" भने असम्भव होइन तर यसको लागि सम्बन्धित पक्षहरू, सरकार, समाज, गैर सरकारी संस्था स्वयं क्षयरोगीको पनि प्रतिबद्धता सहितको महत्वपूर्ण भूमिका आवश्यक हुन्छ ।

क्षयरोग मुक्त बनाउन सबै भन्दा पहिलो कार्य रोकथाम हो । क्षयरोगको मुख्य स्रोत भनेको फोक्सोमा लुकेर बस्ने जीवाणु हो । यसलाई समयमै पहिचान गरी नियन्त्रण गर्न सके संक्रमण फैलिदैन तर ग्रामिण र दुर्गम क्षेत्रमा अझै पनि यसबारे जनचेतनाको प्रयाप्तता भने छैन । सर्व साधारण जनताले खोकीलाई सामान्य रोग ठान्दै उपचारमा ढिलाई गर्दै आइरहेका छन । त्यसैले विद्यालय, समुदाय, कार्य स्थल देखि सार्वजनिक स्थल सम्म व्यापक स्वास्थ्य सचेतना, अभियान अनिवार्य रूपमा गरिनु पर्दछ । खोकी तीन हप्ता भन्दा बढी लागेको व्यक्तिले जाँच गर्ने पर्ने सन्देश सरल भाषामा, निरन्तर रूपमा जनस्तर सम्म पुर्‍याउन सके संक्रमणको शृङ्खला तोड्न मद्दत पुग्न जान्छ ।

निशुल्क र गुणस्तरिय उपचारको सुनिश्चित गर्न क्षयरोग नियन्त्रणको दोश्रो केन्द्रीय आधार हो । क्षयरोगका औषधीहरू निशुल्क उपलब्ध गराइए पनि कतिपय स्थानमा औषधी अभाव, नियमित अनुगमनको कमि र विरामीले औषधीको सेवन गर्न विचमै छोड्ने जस्ता समस्याको समाधान प्रभावकारी रूपले गर्नु पर्दछ । यसको लागि स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई पर्याप्त स्रोत, प्राविधिक जनशक्ति र निरन्तर अनुगमन प्रणालीलाई सुदृढ गर्नु पर्दछ ।

क्षयरोग केवल स्वास्थ्य समस्या मात्र होइन यो सामाजिक समस्या पनि हो । गरिबी, बेरोजगारी, पोषणको कमि, अनुपयुक्त आवाशले क्षयरोगको जोखिम बढाउछ । रोग नलागोस भन्नुको अर्थ मात्र औषधी बाड्नु होइन, समाजमा समान अवसर, रोजगारी एवं पोषणयुक्त खानाको पहुँच बढाउनु पनि हो । यस बारे गहनतम विश्लेषण सहित सामाजिक रूपान्तरण भएमा क्षयरोग नियन्त्रण सम्भव छ । विश्वका धेरै देशहरूले यसमा ठूलो सफलता हासिल गरिसकेका छन् । नेपालले पनि वैज्ञानिक उपाय, सामाजिक न्याय, दिगो स्वास्थ्य निति र नागरिकको सक्रिय सहभागिताले क्षयरोग मुक्त समाजको लक्ष्य पुरा गर्ने नारामा मात्र सिमित नभई कार्यान्वयन गरी क्षयरोग मुक्त समाज र देश निर्माण गर्न संभव हुनेछ ।

धन्यवाद !!

पाठक प्रतिक्रिया

आगामी अंकबाट यस बुलेटिनमा पाठक प्रतिक्रिया स्तम्भ समावेश गरेका छौं । पाठकले बुलेटिन अध्ययन गरिसके पछि दिएको प्रतिक्रिया, सुझावको साथै प्रश्नको उत्तर विज्ञ मार्फत दिने प्रतिवद्धता व्यक्त गरिन्छ । पाठक प्रतिक्रिया पठाउने ईमेल—executiveofficernata@gmail.com

अपेक्षित जिज्ञासा वा सुझावका क्षेत्र

- क्षयरोग र रोगी सम्बन्धित
- सम्बन्धित प्रविधि सम्बन्धमा
- बुलेटिन सम्बन्धि

समाजलाई क्षयरोग मुक्त बनाऔं,
सबैले यसमा प्रतिवद्धता जनाऔं ।
छुटेका सबै क्षयरोग बिरामीलाई खोजौं,
उपचार गरि निको पारौं ।

सल्लाहकार

श्री श्याम कुमार श्रेष्ठ, महासचिव

प्रधान सम्पादक

श्री निरममान डंगोल, केन्द्रिय सदस्य

सदस्य

श्री रामकाजी कार्की, कार्यकारी अधिकृत

श्री सुमन गिरी, अफिस एसिस्टेण्ट

प्रकाशक

नेपाल क्षयरोग निवारण संस्था

कालिमाटी, काठमाडौं

पो.ब.नं. १४९४

फोन नं: ५३७५३९५, ५३७६४५१

फ्याक्स : ५३७००१९

ईमेल: nata.antitb@gmail.com

वेब: www.antitb.org.np

सहभागीहरुको समुह बिभाजन पछिको लागि प्रश्नहरु:

- १) जिल्ला शाखाहरुलाई, क्रियाशिल बनाउन केन्द्र बाट र सम्बन्धित जिल्ला शाखाले के गर्न सकिन्छ ?
- २) आर्थिक स्रोत जुटाउने उपायहरु के के हुन सक्छ ?
- ३) संघिय प्रदेश र स्थानीय सरकार संग समन्वय /सहयोग/ सहकार्यले कसरी गर्न सकिन्छ, कसको भूमिका के के हो ?
- ४) सगठन विस्तार गर्न कहाँ र कसरी गर्दा उपयुक्त हुन सक्छ ?
- ५) संस्थाको अबको योजना /लक्ष्य के के हुनु पर्दछ ?

समूह १

हिरादेवी शर्मा सह-महासचिव, जगन्नाथ गौतम केन्द्रीय सदस्य, केशव भण्डारी केन्द्रीय सदस्य, धनन्जय श्रेष्ठ तनहुँ, माधव प्रसाद पराजुली कास्की, घनश्याम चौधरी कैलाली, रामलाल पौडेल गुल्मी, कुश्मा पन्त चितवन, चन्द्र कुमारी भट्टराई सुर्खेत

गोष्ठीमा समुह १ को तर्फबाट सुर्खेत शाखा सचिव चन्द्र कुमारी भट्टराईले सुभाबहरु प्रस्तुत गर्नु भयो ।

प्रश्न नं. १ को प्राप्त सुभाबहरु

- केन्द्रको नीति अनुसार काम गर्ने,
- कार्यालय व्यवस्थापन गरी नियमित बैठक बस्ने,
- आजीवन सदस्यता वृद्धि गर्ने,
- महिला र पुरुषको सहभागिता हुने गरी समिति गठन गर्ने ।

प्रश्न नं. २ को प्राप्त सुभाबहरु

- बुलेटिन प्रकाशन गर्ने,
- स्थानीय सरकारसँग समन्वय गर्ने कार्यमा केन्द्रले पहल गर्ने,
- केन्द्रले जिल्ला शाखालाई दिने रकममा वृद्धि गर्ने ।

प्रश्न नं. ३ को प्राप्त सुभाबहरु

- विभिन्न निकायहरुलाई संस्थाले गर्ने कार्यको बारेमा जानकारी गराई कार्य गर्ने,
- जिल्लाका स्वास्थ्य संस्थासँग सहकार्य गर्ने,
- सरोकारवाला सबै समान रूपमा जिम्मेवार हुनुपर्ने

प्रश्न नं. ४ को प्राप्त सुभाबहरु

- जुनियर नाटा गठन गर्न विद्यालयसँग समन्वय गर्ने,
- शाखा नभएका जिल्लामा शाखा गठन गर्ने,
- उपशाखा विस्तार ।

प्रश्न नं. ५ को प्राप्त सुभाबहरु

- क्षयरोग निवारण गर्ने योजना बनाउँदा क्षयरोगीलाई उपचार गर्न होस्टेल नभएका ठाउँमा होस्टेल व्यवस्था गरि रोगीको प्रत्यक्ष निगरानीमा उपचार गर्ने,
- क्षयरोग नियन्त्रणमा सबैलाई सहभागी गराउने र समय समयमा केन्द्रले र जिल्ला शाखाले संवेदनशील ठाउँमा गई तालिम, अभिमुखिकरण, जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने जस्तै : खानी, मजदुर, गलैचा, उद्योग, कैदीबन्दी, सुकुम्बारी वस्ती आदी

समूह २

शोभा शाक्य उपाध्यक्ष, खिमलाल डाँगी केन्द्रीय सदस्य, अमर बहादुर श्रेष्ठ केन्द्रीय सदस्य, विश्वराज पाण्डे कपिलवस्तु, जनकराम भण्डारी बाँके, श्रीविक्रम व्यन्जु काभ्रे, राजकुमार थापा दाङ्ग, खेम नारायण अधिकारी स्याङ्जा, विधान श्रेष्ठ पाल्पा, सुवास धिमिरे गोरखा

समूह २ बाट गोरखा शाखाका सचिव श्री सुवास धिमिरेले सुभाबहरु प्रस्तुत गर्नु भएको थियो ।

प्रश्न नं. १ को प्राप्त सुभाबहरु

- गोष्ठी तथा अभिमुखीकरण कार्यशाला गर्ने
- जिल्लाबाट सम्बन्धीत निकायमा सहकार्य र समन्वयन गर्नुपर्ने
- समय समयमा केन्द्रबाट अनुगमन गर्नुपर्ने
- जिल्लाबाट उपशाखा विस्तार गर्ने र बिद्यालयमा जुनियर नाटा गठन गर्ने तिर प्रयास गर्ने
- सबै प्रकारका सदस्यता बिस्तार गर्ने
- जिल्ला शाखाले समयमा कार्यक्रमहरु अगाडी बढाउने
- आर्थिक सहायता
- प्राविधिक/विशेषज्ञ सहयोग
- स्थानीय निकायसँग समन्वय र सहजिकरण गर्न भूमिका निर्वाह गर्नु पर्ने

प्रश्न नं. २ को प्राप्त सुभाबहरु

- दातृ निकायको पहिचान र प्रस्ताव योजना पेश गर्ने
- सदस्यता विस्तार गर्ने
- सरकारी निकाय/तह सँग समन्वय गर्ने
- केन्द्रबाट दिने अनुदानमा वृद्धि (उपयुक्त समयमा)

प्रश्न नं. ३ को प्राप्त सुभाबहरु

- जिल्लाले पालिका तह तथा वडा तह सँग सहकार्य र समन्वय गर्ने
- सरोकारवाला सँग समन्वयात्मक बैठक गर्ने
- केन्द्रले केन्द्रीय निकायसँग समन्वय गरी जिल्लामा समन्वयकारी भूमिकार निर्वाह गराउन लगाउने
- टिचि सँग सम्बन्धीत मिडियामा डिजिटल प्रचारप्रसार गर्ने

प्रश्न नं. ४ को प्राप्त सुभाबहरु

- जिल्लाले स्थानीय तहहरुमा संगठन विस्तार गर्ने
- केन्द्रले प्रदेश तथा जिल्लामा संगठन थप वृद्धि गर्ने
- जुनियर नाटा गठन गर्ने अफ बढि जिल्लाले पहल गर्नुपर्ने
- केन्द्रबाट जुनियर नाटाको राष्ट्रिय भेला गर्ने

प्रश्न नं. ५ को प्राप्त सुभाबहरु

- युवाहरुलाई अभिमुखिकरण कार्यक्रम मार्फत नाटाको संगठनमा आवद्ध गर्ने, युवाहरुलाई संस्थामा आवद्ध गर्ने
- महिलाहरु/जोखिम समुदायलाई अभिमुखिकरण गर्ने
- जिल्लाहरुबाट आफ्नो दायित्व निर्वाह गर्नुपर्ने ।

अन्त्यमा अध्यक्ष श्री देवेन्द्रबहादुर प्रधानले गोष्ठीबाट आएका निष्कर्ष सुभाबलाई संस्थाले मार्गदर्शनको रूपमा लिने र उपस्थित सबैलाई धन्यवाद दिनु भइ गोष्ठी समापन गर्नुभयो ।

गोष्ठीको सञ्चालन कार्यकारी अधिकृत श्री रामकाजी कार्कीज्यूले गर्नुभएको थियो भने सहजिकरण संजय श्रेष्ठ, निरज डि.सी र सुमन गिरीले गर्नुभएको थियो ।

अवलोकण भ्रमण

मिति २०८२ श्रावण ११ र १२ गते संस्थाका अध्यक्ष श्री देवेन्द्र बहादुर प्रधानले मोरङ्ग जिल्ला शाखाको अवलोकण भ्रमण गर्नु भएको थियो । अवलोकन भ्रमणको समयमा सम्बन्धित जिल्ला शाखाका कार्यसमितिसँगको सयुक्त बैठकमा शाखाका कार्यक्रम, योजना, चुनौतीका विषयमा छलफल भएको थियो ।

त्यसै गरि कोषाध्यक्ष राजकिशोर प्रसाद यादव, M&E अफिसर निरज डिसिले मिति २०८२ भाद्र २३-२५ गते मोरङ्ग शाखाको अवलोकन गर्नु भएको थियो । यसै गरि मिति २०८२ कार्तिक २३ र २४ गते धादिङ्ग जिल्ला अस्पताल, धादिङ्ग शाखा, गजुरी स्वास्थ्य केन्द्र नुवाकोटको त्रिशुली अस्पताल, खरानीटार स्वास्थ्य केन्द्र र नुवाकोट शाखाको पनि महासचिव श्री श्याम कुमार श्रेष्ठले भ्रमण गर्नु भएको थियो । उक्त भ्रमणमा डि.आर सेन्टर जेनेटपबाट बिन्द्रा गरुङ्ग र सुविना तुलाधार हुनुहुन्थ्यो।

छात्रवृत्तिमा अध्ययन गर्नेको विवरण

संस्था र काठमाडौं इन्जिनियरीङ्ग कलेज विच मिति २०५८ भाद्र १ गते भएको लिज सम्झौता अनुसार प्रत्येक शैक्षिक सत्रमा संस्थाका सदस्य र कर्मचारीहरूको सिफारीसमा १ जनालाई निशुल्क अध्ययन गर्न छात्रवृत्ति प्रदान

गर्ने गरिएको छ । हाल सम्मको छात्रवृत्ति पाउने व्यक्तिहरूको विवरण यस प्रकारको रहेका छन्:

मिति	छात्रवृत्ति प्राप्त गर्ने विद्यार्थीको नाम	जिल्ला
२०८२	निसान श्रेष्ठ	मोरङ्ग
२०८१	प्रज्जवल श्रेष्ठ	बाँके
२०८०	आर्यन शाह	मोरङ्ग
२०७९	रूपेश ढकाल	गोरखा
२०७८	विश्रान्त रेग्मी	चितवन
२०७७	विशेषता श्रेष्ठ	भक्तपुर
२०७६	सन्देश धिताल	तनहुँ
२०७५	सन्दिप कुवर	गोरखा
२०७४	दिपु लाल श्रेष्ठ	धादिङ्ग
२०७३	कविश तण्डुकार	कर्मचारी तर्फ (सानुकाजी तण्डुकार) ललितपुर
२०७२	शिखा यादव	रौतहट

मिति	छात्रवृत्ति प्राप्त गर्ने विद्यार्थीको नाम	जिल्ला
२०७१	प्रविण श्रेष्ठ	भक्तपुर
२०७०	बसन्त श्रेष्ठ	स्याङ्जा
२०६९	मुनाल खड्का	बारा
२०६८	प्रशंसा चुके	बाँके
२०६७	प्रविना श्रेष्ठ	भक्तपुर
२०६६	सनुसा महर्जन	कर्मचारी तर्फ (बुद्ध महर्जन काठमाडौं)
२०६५	यमन महर्जन	कर्मचारी तर्फ (सानुकाजी महर्जन) ललितपुर
२०६४	अभिषेकमान श्रेष्ठ	सुनसरी
२०६३	अरविन्द कुमार त्रिवेदी	रौतहट
२०६२	जनक रावल	रूपन्देही
२०६१	स्मृती श्रेष्ठ	कास्की
२०६०	राजकुमार पराजुली	कास्की
२०५९	बन्धन बराल	मोरङ्ग

(*जिल्ला शाखाहरूबाट कुनै पनि सिफारीस प्राप्त नभएकोले खुल्ला प्रतिस्पर्धाबाट छनोट गरिएको)

जिल्ला गतिविधिहरू

काठमाडौं

मिति २०८२ भाद्र १३ गते जिल्ला शाखा काठमाडौंको आयोजना तथा कालिमाटी चेष्ट अस्पतालको सहकार्यमा कालिमाटी स्थित जनप्रभात मा.वि.मा क्षयरोग सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो । सो कार्यक्रममा विद्यालयका कक्षा ८, ९, १० का विद्यार्थीहरूलाई क्षयरोग सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यमा विद्यार्थीहरूको भुमिका साथै यस रोग बारे कालिमाटी चेष्ट अस्पतालका डा. सजिम रंजितकारले प्रस्तुति गर्नु भएको थियो । उक्त कार्यक्रममा जुनियर नाटा गठन गरिएको थियो भने कार्यक्रममा शाखाका पदाधिकारीहरू र वडा सदस्य रामबाबु कोइराला कार्यकारी अधिकृत रामकाजी कार्की विद्यालयका प्रधानाध्यापक र शिक्षकहरूको पनि उपस्थिति रहेको थियो ।

पर्सा

मिति २०८२ भाद्र १९ र २० गते जिल्ला शाखा पर्साले जिल्लाका विभिन्न क्लवहरूको संयुक्त आयोजनामा हैजा र क्षयरोगबारे घरदैलो सचेतना कार्यक्रम सम्पन्न गरेको थियो । प्रत्यक्ष रूपमा समुदायभित्र प्रवेश गरी जनतालाई रोगको लक्षण, रोकथामका उपाय र स्वास्थ्य संस्थासम्म पुग्ने मार्गबारे जानकारी दिइएको थियो । सो कार्यक्रममा पर्सा शाखाका सचिव उमेश गुप्ता सहित

नागरिक, विद्यार्थी, शिक्षक तथा समुदायका प्रतिनिधिहरूको उल्लेखनीय सहभागिता रहेको थियो ।

चितवन

क्षयरोग सम्बन्धी सचेतना मुलक तिज गित प्रतियोगिता सम्पन्न

नेपाल क्षयरोग निवारण संस्था चितवन शाखाको आयोजनामा मिति २०८२ भाद्र २ गते नारायणी कला मन्दिर नारायणगढमा क्षयरोग सम्बन्धी सचेतना मुलक खुल्ला तिज गित प्रतियोगिता सम्पन्न भयो । जिल्लामा रहेका ७ वटा पालिका मध्ये ५ वटा पालिकाका १९ वटा टिम सहभागी भएका उक्त

कार्यक्रम शाखाका सभापति श्री ज्ञानेन्द्र मान शाक्यको सभापतित्व एवं वागमति प्रदेश सभाका सांसद माननिय गित गुरुङ्गको प्रमुख आतिथ्यता र संस्थाका केन्द्रीय उप कोषाध्यक्ष एवं शाखाका निर्वतमान सभापति दामोदर न्यौपानेको विशेष उपस्थितिमा संचालन गरिएको थियो, उक्त कार्यक्रममा शाखाका पूर्व सभापतिहरू ऋषिराज पाण्डे, जीवन पिया, लिलाराज खरेल, जनस्वास्थ्य कार्यालय चितवनका क्षयकुष्ठ अधिकृत जयराम दुवाडी लगायत व्यक्तिहरूको उपस्थिति रहेको थियो, शाखाका सभापति ज्ञानेन्द्र मान शाक्यले स्वागत मन्तव्य सहित कार्यक्रमको औचित्य प्रकाश पार्दै शुरु गरिएको कार्यक्रममा शाखाका पूर्व सभापति श्री ऋषिराज पाण्डे र केन्द्रीय सह कोषाध्यक्ष दामोदर न्यौपानेज्यूले बर्तमान क्षयरोगको अवस्था र शाखाले गरि आएका गतिबिधिको बारेमा जानकारी गराउनु भएको थियो । शाखाका सचिव शैलजा घिमिरे पौडेलले कार्यक्रम संचालन गर्नु भएको थियो । सो कार्यक्रमका संयोजक बिजय कुमार गुरुङ्गले प्रतियोगिहरूलाई गितको नियम र कुन कुन बिधामा कति नम्वर प्राप्त गर्न सकिने कुराको समेत जानकारी गराउनु भएको थियो । कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि मननिय श्री गुरुङ्गले शाखाबाट भएका कार्यको प्रसंशा गर्दै प्रदेश सरकारमार्फत शाखाबाट गर्ने कार्यमा सहयोग गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्नु भएको थियो । उक्त प्रतियोगिता कार्यक्रममा क्षयकुष्ठ अधिकृत जयराम दुवाडी, राष्ट्रिय दोहरी गित प्रतियोगिताका अध्यक्ष कृष्ण प्रसाद भट्टराई र दोहरी गायीका सम्मना श्रेष्ठ मुल्याङ्कनको भुमिका निवाह गर्नु भएको थियो । उक्त कार्यक्रममा नमस्ते आमा समुह भरतपुर १५ मंगलपुर प्रथम, शान्ती कुञ्ज सामाजिक उद्योमी महिला सहकारी समुह रत्ननगर दितिय, अल्फबेट एकडेम भरतपुर १६ तृतीय, बिस हजारी सामाजिक उद्योमी महिला सहकारी समुह भरतपुर ८ र दुर्गा महिला समाज भरतपुर ४ सान्तवना प्राप्त गरेका थिए । सहभागी र दर्शक गरि करिव ३०० भन्दा बढीको सहभागीता रहेको उक्त कार्यक्रममा पुरस्कारको सौजन्यमा प्रथम पुरस्कार सहयोग न्यू लोक मान एण्ड सन्स सुन चादी पसलले रु २५,०००/- दितिय पुरस्कार आधुनिक सुन चादी पसल नाले रु २०,०००/-, तृतीय पुरस्कार जय सन्तोषीमा सुन चादी पसल ना. १५,०००/- र सान्तवना पुरस्कार मणीरत्न सुन चादी उद्योग रत्ननगरबाट २ समुहलाई १०,००० सहयोग गर्नु भएको थियो भने कार्यक्रम सम्पन्नको लागि बिभिन्न ब्यवसायिक फर्म तथा व्यक्तिहरूबाट आर्थिक सहयोग प्रदान भएकोमा उक्त सहयोगी हातहरू, प्रमुख अतिथि, अतिथि मुल्याङ्कन कर्ता बाध्यवादन समुह, सहभागी टिमहरू र

कार्यक्रमलाई सफल बनाउन प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सहयोग गर्ने सघ संस्था तथा महानुभावहरूलाई शाखाका उपसभापति कुष्मा कुमारी पन्तले धन्यवाद सहित कार्यक्रम समापन गर्नु भएको थियो ।

दोलखा

मिति २०८२ असोज २८ गते जिल्ला शाखा दोलखा र जिरि नगरपालिकाको संयुक्त आयोजनामा श्यामा- १ मा क्षयरोग सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो । संस्थाका सभापति श्री हर्क बहादुर श्रेष्ठको सभापतित्वमा प्रमुख अतिथि जिरि न.पा प्रमुख श्री मित्र बहादुर जिरेल, उपप्रमुख श्री कृष्णमाया बुढाथोकी, वडा नं १ का वडा अध्यक्ष, संस्थाका संस्थापक सभापति राधादेवी मास्केका साथै पालिकाका जनप्रतिनिधिहरू, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवीकाहरू, स्वास्थ्यकर्मी, क्षयरोगी २ जना सहितको उपस्थितिमा संस्थाका सदस्य श्री रामकृष्ण मास्के तथा धुलिखेल दोलखा अस्पताल डा. प्रकाश साहबाट कार्यक्रममा क्षयरोगबारे प्रस्तुती दिनुभएको थियो । कार्यक्रममा ३३ जनाको सहभागीता रहेको थियो ।

नाटा भक्तपुरको मुखपत्र लोकार्पण

नेपाल नेपाल क्षयरोग निवारण संस्था जिल्ला शाखा भक्तपुरले स्वास्थ्य विशेष 'हाम्रो प्रयास' स्मारिका प्रकाशन गरेको छ । स्वास्थ्यसम्बन्धी विभिन्न जानकारी र सन्देशमूलक लेखहरूको सङ्ग्रालोको रूपमा रहेको उक्त स्मारिकाको विशेष अङ्क वरिष्ठ जनस्वास्थ्यविज्ञ तथा साहित्यकार योगेन्द्र प्रधानले लोकार्पण गर्नुभएको थियो ।

उहाँले चिकित्सा र जनस्वास्थ्यबिच फरक रहेको उल्लेख गर्दै सरकारले अस्पतालको स्वास्थ्य सत्ता बढाउनुको सट्टा जनस्वास्थ्यमा लगानी गर्नुपर्ने बताउनुभयो । उहाँले जनस्वास्थ्य क्षेत्रमा गरेको लगानीले पूरै समाजलाई निरोगी बनाउन सकिने चर्चा गर्दै उपचारात्मक उपचार पद्धतिलाई भन्दा प्रवर्द्धनात्मक, प्रतिकारात्मक उपचार पद्धतिमा जोड दिनुभयो ।

अस्पताल उपचार केन्द्र नभई रोगीको केन्द्रका रूपमा परिणत भएकोले प्रतिकारात्मक उपचार पद्धतिलाई प्रवर्द्धन गर्ने विज्ञानको रूपमा रहेको जनस्वास्थ्यलाई बढावा दिनुपर्नेमा उहाँले जोड दिनुभयो ।

नेपाल क्षयरोग निवारण संस्थाका केन्द्रीय अध्यक्ष देवेन्द्र बहादुर प्रधानले नेपाललाई क्षयरोगमुक्त बनाउन सरकार लागि रहेको उल्लेख गर्दै क्षयरोगको उपचारको पहुँचमा नआएका बिरामीहरूलाई उपचारको दायरामा ल्याउनुपर्ने बताउनुभयो ।

प्रधानसम्पादक, स्वास्थ्यकर्मी तथा साहित्यकार धनमान श्रेष्ठले भक्तपुरमा क्षयरोग निवारण संस्था स्थापनाको पृष्ठभूमिबारे चर्चा गर्दै संस्थाको क्रियाशीलताले क्षयरोग निवारणमा सहयोग पुगेको बताउनुभयो । उहाँले इमानदारीका साथ सामाजिक कार्य गर्दा जनताको साथ सहयोग हुने उल्लेख गर्नुभयो ।

नेपाल क्षयरोग निवारण संस्थाका केन्द्रीय पूर्वकोषाध्यक्ष महेन्द्रगोपाल कर्माचार्यले क्षयरोग नियन्त्रणका लागि संस्थाले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरिरहेको जनाउँदै स्मारिकाका महत्वपूर्ण स्वास्थ्य लेख र विचारलाई सबैतिर पुऱ्याउनुपर्नेमा

जोड दिनुभयो । अनन्त धौमडेलले सबैको प्रयासले स्वास्थ्य समस्या समाधान गर्न सकिने भएकोले एक अर्काबिच समन्वय र सहकार्य जरुरी रहेको चर्चा गर्नुभयो ।

भक्तपुर अस्पतालकी मेट्रोन सजना साखले भक्तपुर अस्पतालले स्वास्थ्य क्षेत्रमा दिनुनुदिन प्रगति गरिरहेको जानकारी दिँदै गुणस्तर स्वास्थ्य सेवा केन्द्रको रूपमा भक्तपुर अस्पताल परिचित हुँदै गइरहेको बताउनुभयो ।

भक्तपुर डाक्टर एशोसिएसनका अध्यक्ष डा. पुण्यराम खर्बुजाले भक्तपुरमा डाक्टरहरूको तथ्याङ्क प्रस्तुत गर्दै स्वास्थ्य सचेतनाका लागि सहकार्य गर्ने प्रतिवद्धता जनाउनुभयो ।

कार्यक्रममा डा. एलिजा श्रेष्ठले पछिल्लो समयमा नेपालमा पाठेघरको क्यान्सर रोगी महिलाको सत्ता दिनानुदिन बढिरहेको जानकारी दिँदै क्यान्सर नियन्त्रणका लागि सामूहिक प्रयासको खाँचो रहेको बताउनुभयो ।

संस्थाका सचिव विजय कर्माचार्यले क्षयरोग निवारणका लागि संस्थाले सक्रिय भूमिका निर्वाह गरिरहेको उल्लेख गर्नुभयो । संस्थाका अध्यक्ष हिरण्य प्रताप सांगामीको सभापतित्वमा सम्पन्न कार्यक्रममा उहाँले क्षयरोग निवारणका लागि गरिरहेको क्रियाकलापबारे जानकारी दिनुभयो । नेपाल क्षयरोग निवारण संस्थाको भक्तपुर शाखा वि. सं. २०३६ साल साउनमा स्थापना भएको थियो ।

जिल्ला सभा/अधिवेशन

पाल्पा

मिति २०८२ श्रावण २३ गते पाल्पा जिल्ला शाखाको १० औं अधिवेशन सम्पन्न भएको थियो । केन्द्रीय उपाध्यक्ष सुश्री शोभा शाक्यज्यूको प्रमुख आतिथ्यतामा सम्पन्न कार्यक्रममा ११ सदस्यी नयाँ जिल्ला कार्य समिति निर्विरोध निर्वाचित भएको थियो । उक्त अधिवेशनमा विशिष्ट अतिथि प्रमुख जिल्ला अधिकारी, अतिथिहरु उद्योग वाणिज्य संघको अध्यक्ष र वडा नं १ का अध्यक्ष हुनुहुन्थ्यो साथै निर्वाचन अधिकृत अधिवक्ता श्री शिव देवकोटाले निर्वाचन सम्पन्न गराउनु भएको थियो । सभापतिमा श्री बिधान श्रेष्ठ, उपसभापति श्री सुलोचना शाक्य, सचिव श्री भूपिन्द्र गहारे, कोषाध्यक्ष श्री सरोजलाल शाक्य, सहसचिव श्री मधुदयाल सैजु र सदस्यहरु श्री शुशिल प्रधान, श्री मोहोन प्रसाद श्रेष्ठ, श्री शकुन्तला बर्जाचार्य, श्री बिरेन्द्रकाजी शाक्य, श्री जयराम सापकोटा र श्री शंकर रायमाझीमा निर्वाचित हुनुभएको थियो ।

मोरङ

मिति २०८२ असोज २५ गते नेपाल क्षयरोग निवारण संस्था, जिल्ला शाखा मोरङको ५५ औं साधारण सभा सम्पन्न भएको थियो । उक्त सभा सभापति श्री घनश्याम राठी ज्यूको अध्यक्षतामा सम्पन्न भएको थियो । कोशी प्रदेशका स्वास्थ्य मंत्री माननिय श्री भुपेन्द्र राईज्यू को प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न भएको थियो । उक्त जिल्ला सभामा बिशेष अतिथि केन्द्रिय उपाध्यक्ष श्री राजन श्रेष्ठज्यू र कोशी प्रदेशका निर्देशक श्री ज्ञान बहादुर बस्नेतज्यूका साथै अन्य अतिथिहरुमा कोशी प्रदेश स्वास्थ्य मन्त्रालयका बिभागिय प्रमुख डा. रामहरी रेग्मी, स्वास्थ्य कार्यालय निमित्त प्रमुख श्री मुलुकचन्द्र राजवंशी, बि.एन.एम.टि का प्रतिनिधि, बागमती सेवा समाजका टिम लिडर डा. मुक्ति खनाल, संस्थाका पुर्व सभापति, कार्यसमिती सदस्यज्यूहरु, पत्रकारज्यूहरु उपस्थित रहेको थियो । सभामा सचिवद्वारा प्रगति प्रतिवेदन र प्रस्तावित वार्षिक कार्यक्रम तथा कोषाध्यक्षले आर्थिक प्रतिवेदन पेश गर्नुभएको थियो ।

बाँकेमा क्षयरोग सम्बन्धि अभिमुखीकरण गर्दै जुनियर नाटा गठन

मिति २०८२ कार्तिक २१ गते नेपाल क्षयरोग निवारण संस्था बाँके शाखाले नेपालगन्ज स्थित मंगल प्रसाद नमूना माध्यमिक विद्यालयमा कक्षा ८ र ९ का विद्यार्थीहरुलाई क्षयरोग सम्बन्धि अभिमुखीकरण गर्दै जुनियर नाटा गठन गरेको थियो ।

नेपाल क्षयरोग निवारण संस्थाका केन्द्रीय सदस्य रचना श्रेष्ठको प्रमुख आतिथ्यमा भएको नाटा र क्षयरोग सम्बन्धि अभिमुखीकरण कार्यक्रममा बाँकेका पूर्व सभापति वरिष्ठ पत्रकार पूर्णलाल चुकेले नेपाल क्षयरोग निवारण संस्था को स्थापना, पृष्ठभूमि, नेपालमा क्षयरोग मुक्त समाजको निर्माणमा खेलेको भूमिका र योगदानको बारेमा विद्यार्थी र शिक्षकहरुलाई जानकारी दिनु भयो । उहाँले क्षयरोग विरुद्धको अभियानमा सक्रिय नाटा नेपालकै दोस्रो जेठो विशुद्ध सामाजिक संस्था हो भन्ने जानकारी दिनुभयो । संस्थाका पूर्व केन्द्रीय सदस्य समेत रहनु भएका श्री चुकेले २०३२ साल भाद्र ९ गते स्थापना भएको तथा केही वर्षसम्म सुषुप्त अवस्थामा रहेको नेपाल क्षयरोग निवारण संस्था (नाटा), बाँके २०३९ सालदेखि निरन्तर रूपमा क्षयरोग विरुद्धको अभियानमा सक्रिय रहँदै आएको र बाँके जिल्ला शाखाबाट सञ्चालित विगतदेखि वर्तमानसम्मका क्रियाकलापहरुको बारेमा जानकारी दिनुभयो ।

यसैगरी नेपाल क्षयरोग निवारण संस्थाका पुर्व केन्द्रीय सदस्य वरिष्ठ स्वास्थ्यकर्मी शेमराज शाक्यले क्षयरोगको बारेमा विस्तृत जानकारी दिँदै क्षयरोग सरुवा रोग भएकोले रोगको लक्षणहरु, यसबाट बच्ने उपाय, अपनाउनु पर्ने सावधानी, नियमित औषधी सेवन गरेमा निको हुने लगायतका क्लिनिकल विषयमा अभिमुखीकरण गर्नु भएको थियो ।

अभिमुखीकरण कार्यक्रममा प्रमुख आतिथिको आसनबाट नाटाका केन्द्रीय सदस्य रचना श्रेष्ठले क्षयरोग विरुद्धको अभियानमा केन्द्रले खेल्दै आएको भूमिकाको बारेमा जानकारी दिनु भयो ।

नाटा बाँकेका सभापति जनकराम भण्डारीले दिनु भएको जानकारी अनुसार अभिमुखीकरण कार्यक्रम पछि जोयल परियारको अध्यक्षतामा जुनियर नाटा गठन गरिएको थियो । जुनियर नाटाको उपाध्यक्षमा गंगादेवी बम, सचिवमा इल्मा खान, सहसचिवमा कृष्णा रोकाय, सहसचिवमा लोकेश आरसी तथा सदस्यहरुमा इभान्जेलिना कठायत, समूल सुनार, निराजन बुढा, सौरभ पुरी, सफलता सुनार, सनिया शेष चयन भएका छन् । योसँगै जिल्लाका ११ वटा सामुदायिक विद्यालयहरुमा जुनियर नाटा गरिएको छ ।

शाखा सचिव बसन्त लामिछानेद्वारा सञ्चालित उक्त कार्यक्रममा निवर्तमान अध्यक्ष बदरुद्दिन अन्सारी, विद्यालयका प्रधानाध्यापक सन्ध्या गुप्ता लगायत विद्यालयका शिक्षक, शिक्षिका तथा विद्यार्थीहरु सहित करीब ७५ जनाको सहभागिता रहेको थियो ।

Portable USG Machine हस्तान्तरण

मिति २०८२ कार्तिक २५ गते क्युराटोरियमका प्रतिनिधिहरू डा.एन्नी क्याथरिन र डा. रोमनले Portable USG Machine संस्थाको लागि केन्द्रीय सदस्य डा. सागर कुमार राजभण्डारीलाई हस्तान्तरण गर्नुभयो। उक्त कार्यक्रममा कार्यकारी अधिकृत श्री रामकाजी कार्की, जेनेटप प्रमुख डा. भावना श्रेष्ठ रेडियोलोजिष्ट डा. प्रभात पाण्डे सहित मेडिकल अफिसर, स्टाफ नर्स र एक्सरे टेक्नीसियन अन्य कर्मचारीहरूको उपस्थिति रहेको थियो साथै मिति २०८२ कार्तिक २६ उक्त प्रतिनिधिहरू सहितको टोलीले राष्ट्रिय क्षयरोग नियन्त्रण केन्द्रका निर्देशक डा. श्रीराम तिवारीसँग भेटघाट गरि पोटाका POTKA अनुसन्धानको बारेमा छलफल भएको थियो । यस भेटिसले विरामीहरूको भिडियो एक्सरे गर्न सहज हुनेछ ।

मिति २०८२ कार्तिक १४ गते गैर सरकारी अस्पताल संघको २१ औं वार्षिक साधारण सभामा अध्यक्ष देबेन्द्र बहादुर प्रधान कार्यकारी अधिकृत रामकाजी कार्की र अस्पताल इन्चार्ज डा.सजिम रन्जितकार सहभागी हुनु भएको थियो । उक्त संघको यस संस्था संस्थापक सदस्य रहेको छ र संघको कार्यसमिति सदस्यमा अध्यक्ष देबेन्द्र बहादुर प्रधान हुनुहुन्छ भने सभामा अध्यक्षज्यूले स्वागत मन्तव्य दिनु भएको थियो ।

Extra Pulmonary TB को निदान र उपचारको चुनौतीहरू:-

डा. भावना श्रेष्ठ
जेनेटप प्रमुख/नाटा

क्षयरोग एक Mycobacterium Tuberculosis भन्ने सुक्ष्म किटाणुको कारण श्वासप्रश्वासको माध्यमबाट सर्ने सरुवा रोग हो । यो किटाणुले मुख्यतया ८०-८५% फोक्सोमा असर गरेको हुन्छ भने बाँकी १५-२०% फोक्सो बाहेक शरिरको अन्य अंगहरूमा जस्तै गन्धमाला, पेट, आन्द्रा, हाडजोर्नी, छाला, मस्तिष्क (नङ्ग र रौं बाहेक) असर गरेको हुन्छ । फोक्सोको क्षयरोगलाई Pulmonary TB (PTB) भनिन्छ भने फोक्सो बाहेक शरिरको अन्य भागमा हुने क्षयरोगलाई Extra Pulmonary TB भनिन्छ ।

EPTB को निदान PTB को जस्तो सजिलो छैन साथै थोरै मात्र खर्चमा टर्दैन । यस्को निदान खर्चिलो पनि छ र साथै जटिल पनि छ । यस्को निदानको लागि नेपाल सरकारले उपलब्ध गर्दै आएको निशुल्क सेवाहरू प्रयाप्त छैन । EPTB को निदान खकार जाँच गरेर हुदैन । यसको निदानको लागि जुन अंगको क्षयरोग भएको अनुमानित गरिएको छ त्यही अंग सम्बन्धिको जाँच गर्न पर्ने हुन्छ । EPTB को जाँचको लागि प्राय जस्तो

गर्न पर्ने परीक्षण X-Ray, USG (भिडियो एक्सरे) CTScan, MRI, FNAC, Biopsy आदि इत्यादि हुन । EPTB को निदानको लागि अलि लामो समय पनि लाग्न सक्दछ ।

Clinical approach to the diagnosis of EPTB (Table 1)

SITE OF EPTB	INVESTIGATION
TB adenitis	Fine needle aspiration when possible for AFB smear and if possible for culture. Xpert MTB/RIF can be done on FNA specimens
Pleural TB	CXR Pleural tap for different pathological and cytology test
Usually young (< 5 years) with disseminated disease and severely ill	
TB meningitis	Lumbar puncture obtain CSF CXR Xpert MTB/RIF should be done on CSF
Miliary TB	CXR
Usually 5 years and older	
Abdominal TB	Ascitic tap
Spinal TB	X-ray spine

SITE OF EPTB	INVESTIGATION
Pericardial TB	CXR Cardiac ultrasound Pericardial tap# Xpert MTB/RIF should be done on pericardial tap
TB of bone and joint	X-ray bone/joint Joint tap

मुख्यतया हाड जोर्नी, मस्तीकको क्षयरोग निदानकोलाई जिल्ला अस्पताल वा प्रदेश अस्पताल तिर नै आउन पर्ने हुन्छ । यसको निदानको लागि विशेष गरि विषयगत चिकित्सकहरूको आवश्यकता पर्दछ । हाल नेपाल सरकारले EPTB को निदानको लागि कुनै पनि अंगबाट निकालेको नमुनाहरू जस्तै Fluid, उगक, FNAC, Biopsy को प्रयोगशालामा गरिने जाँच microscopy, gene x pert ,TB culture मात्र निशुल्क गरिन्छ भने अरू परीक्षणहरूको लागी शुल्क लाग्दछ । हुन त अहिले नेपाल सरकारले स्वास्थ्य बिमामा पनि लागु गरेको छ । यदि ग्रसितहरू स्वास्थ्य बिमामा दर्ता हुनुभएको छ भने सेवा र केही परीक्षणहरू निशुल्क पनि गर्न सकिन्छ यद्यपि स्वास्थ्य विमाको नियम अलि भन्फटिलो हुने गर्दछ ।

विभिन्न परीक्षणबाट रोग निदान गरेर उपचार सुरु गरिन्छ र उपचारमा पनि PTB मा भन्दा EPTB मा भन्फटिलो व्यहोर्नु परेको देखिन्छ । कुनैकुनै EPTB का लागि नेपाल सरकारको TB उपचार निर्देशिका अनुसार छ महिना मात्र उपचार अवधि तोकिएको हुन्छ जुन पर्याप्त नहुन सक्दछ । निर्देशिकामा तोकेको अनुसार छ महिना मात्र उपचार गर्दा कतिपय विरामीहरूलाई रोग फेरी छिट्टै बल्भिएका र साथै सेवाग्राहीहरूलाई कष्ट भएको हाम्रो वहिरङ्ग सेवाको अनुभवमा देखिएको छ ।

Treatment Regimen :Table 2

TYPE OF TB	INTENSIVE PHASE	CONTINUATION PHASE	
New TB cases - Adult and Childhood - Bacteriological or clinically diagnosed - Pulmonary or extra-pulmonary	2HRZE	4HR	
Complicated/Severe EP cases (CNS TB, TB Pericarditis, Musculoskeletal TB, Miliary TB etc.)	2HRZE	7- 10 HRE *	
Retreatment cases All forms: 1st Rapid DST with Xpert MTB/RIF testing should be done to see the status of resistance to Rifampicin Followed by LPA among those having MTB+ve and Rifampicin sensitive for Isoniazid (INH) resistance status.	Xpert MTB/RIF– Rifampicin sensitive LPA – Isoniazid sensitive	2HRZE	4HR
	Xpert MTB/Rif– Rifampicin sensitive LPA – Isoniazid Resistant and FQ sensitive	6 (H)RZE + Levofloxacin (Full Duration)	
	Xpert MTB/Rif– Rifampicin sensitive LPA – Isoniazid Not known because of no access to LPA	6 HRZE (Full duration)	
	Rifampicin sensitive INH resistance and FQ resistant**	6(H)RZE	
DR TB	Refer to national guidelines on DR-TB management (2019)		
* For complicated EP cases, if treatment is required beyond 12 months, then refer to a higher level centre for treatment decisions			
**Depending on the patients’ response and laboratory evidence, clinicians at the higher-level centre can use laboratory evidence/result to inform further management where necessary.			

यस यस वहिरङ्ग सेवामा परीक्षणको लागि आउदा उपचार अवधि छ महिनाले पुग्दैन ९ महिना अथवा सो भन्दा बढि औषधी खानु पर्दछ भनेर सल्लाह दिँदा सो सल्लाह अनुसारको औषधी DOTs Clinic मा सजिलै सँग उपलब्ध हुन नसकेको अवस्था छ ।

रोग निको भएको छ छैन निधो गर्न PTB मा जस्तो सामान्य खकार जाँच साथै छातीको एक्सरे (यदि उपलब्ध भएमा) मात्र गरे पुग्छ तर EPTB हरूमा अलि भिन्न हुन्छ । EPTB मा जुन अंगको TB भएको हो त्यही अंगको आवश्यकता अनुसारको परीक्षण गर्न पर्दछ । यस्ता प्राय जसो Radiology जस्तै (X-ray, USG, CTscan, MRI आदी इत्यादि) पर्दछ । यसको लागि PTB को खकार फेरि जाँच गरे जस्तो

नमुना फेरी फेरी निकालेर परीक्षण गर्न मिल्दैन । यो सबै खर्च नेपाल सरकारले राष्ट्रिय कार्यक्रमबाट निशुल्क सेवामा राख्न सकिएको छैन भने विरामीहरूको लागि आफ्नो आम्दानीबाट कटौती गरेर खर्च गर्न परिरहेको छ जुन क्षयरोगीहरूको विनाशकारी (catastrophic) खर्च सुन्य "०" गर्न भन्ने योजनाको विपरित भइरहेको पनि पाइएको छ ।

सम्रगमा भन्न पर्दा EPTB को निदान र उपचारमा नेपाल सरकारको राष्ट्रिय क्षयरोग कार्यक्रममा विरामीहरूले भोगी रहेको विभिन्न खालका समस्याहरूलाई यथा सीघ्र सम्बोधन भएमा क्षयरोग नियन्त्रणको लागि थप टेवा मिल्ने छ र विरामीहरूले पनि विनाशकारी खर्चको सास्ती भोग्न नपर्ने हुन सक्दछ ।